

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2020. gada 25. jūnijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 2001/42/EK – Ietekmes uz vidi novērtējums – Pilsētplānošanas atļauja vējturbīnu uzstādīšanai un ekspluatācijai – 2. panta a) punkts – Jēdziens “plāni un programmas” – Atļaujas piešķiršanas nosacījumi, kas ir paredzēti rīkojumā un apkārtrakstā – 3. panta 2. punkta a) apakšpunkts – Valsts tiesību akti, kuros ir noteikti pamatprincipi, saskaņā ar kuriem turpmāk varēs atļaut projektu īstenošanu – Ietekmes uz vidi novērtējuma neesamība – Valsts tiesību aktu un saskaņā ar tiem piešķirto atļauju seku saglabāšana pēc tam, kad ir konstatēta šo tiesību aktu neatbilstība Savienības tiesībām – Nosacījumi

Lietā C-24/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Raad voor Vergunningsbetwistingen* (Atļauju strīdu izskatīšanas padome, Beļģija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2018. gada 4. decembrī un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 15. janvārī, tiesvedībā

A u.c.

pret

Gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar van het departement Ruimte Vlaanderen, afdeling Oost-Vlaanderen,

piedaloties

Organisatie voor Duurzame Energie Vlaanderen VZW,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietniece R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], palātu priekšsēdētāji A. Prehala [*A. Prechal*], M. Vilars [*M. Vilaras*], J. Regans [*E. Regan*] un I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*], tiesneši E. Juhāss [*E. Juhász*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*], J. Malenovskis [*J. Malenovsky*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], K. Toadere [*C. Toader*] (referente), F. Biltšens [*F. Biltgen*], A. Kumins [*A. Kumin*], N. Jēskinens [*N. Jääskinen*] un N. Vāls [*N. Wahl*],

ģenerālvokāts: M. Kampos Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*],

sekretāre: M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2019. gada 9. decembra tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda – holandiešu.

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- A u.c. vārdā – *T. Swerts, W.-J. Ingels un L. Nijs, advocaten*,
- *Organisatie voor Duurzame Energie Vlaanderen VZW* vārdā – *T. Malfait un V. McClelland, advocaten*,
- Beļģijas valdības vārdā – *C. Pochet un M. Jacobs*, kā arī *P. Cottin*, pārstāvji, kuriem palīdz *J. Vanpraet, advocaat*,
- Nīderlandes valdības vārdā – *M. Bulterman, M. Gijzen un M. Noort*, pārstāves,
- Apvienotās Karalistes valdības vārdā – *Z. Lavery*, pārstāve, kurai palīdz *R. Warren, QC*, un *D. Blundell, barrister*,
- Eiropas Komisijas vārdā – *E. Manhaeve un M. Noll-Ehlers*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2020. gada 3. marta tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/42/EK (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2001, L 197, 30. lpp.) 2. panta a) punktu, kā arī 3. panta 2. punkta a) apakšpunktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar strīdu starp A u.c. un *Gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar van het departement Ruimte Vlaanderen, afdeling Oost-Vlaanderen* (Flandrijas apgabala teritoriālās plānošanas departamenta Austrumflandrijas nodaļas reģionālais pilsēt būvniecības ierēdnis, Beļģija) par viņa lēmumu piešķirt pilsēt plānošanas atļauju kādam elektrības ražotājam un piegādātājam nolūkā uzstādīt un ekspluatēt piecas vējturbīnas teritorijā, kuras iedzīvotāji ir A u.c.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

- 3 Konvencija par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā, kas tika parakstīta Espo (Somija) 1991. gada 26. februārī (turpmāk tekstā – “Espo konvencija”), Eiropas Kopienas vārdā tika apstiprināta 1997. gada 24. jūnijā un stājās spēkā tā paša gada 10. septembrī.
- 4 Espo konvencijas 2. panta 7. punktā ir noteikts:

“Ietekmes uz vidi novērtējums saskaņā ar šīs konvencijas prasībām jāpiemēro vismaz paredzētās darbības projekta limenī. Ciktāl tas iespējams, dalībvalstīm jācenšas attiecināt ietekmes uz vidi novērtējuma principus uz politiku, plāniem un programmām.”

Savienības tiesības

- 5 Saskaņā ar Direktīvas 2001/42 4. apsvērumu:

“Vides novērtējums ir svarīgs līdzeklis ekoloģisko apsvērumu integrācijai, sagatavojot un pieņemot tādus plānus un programmas, kam var būt būtiska ietekme uz vidi dalībvalstīs, jo tādējādi tiek nodrošināts, ka šādu plānu un programmu īstenošanas ietekmi ņem vērā to sagatavošanas posmā un pirms to pieņemšanas.”

- 6 Šīs direktīvas 1. pantā “Mērķi” ir paredzēts:

“Šīs direktīvas mērķis ir nodrošināt augstu vides aizsardzības līmeni un veicināt noturīgu attīstību, sekmējot ekoloģisko apsvērumu integrēšanu plānu un programmu sagatavošanas un pieņemšanas procesā, nodrošinot, lai saskaņā ar šo direktīvu veiktu vides novērtējumu tādiem plāniem un programmām, kam var būt būtiska ietekme uz vidi.”

- 7 Minētās direktīvas 2. pants ir formulēts šādi:

“Šajā direktīvā:

- a) “plāni un programmas” ir plāni un programmas, tostarp ar Eiropas Kopienas līdzfinansējumu, kā arī visi plānu un programmu grozījumi:
- kurus sagatavo un/vai pieņem valsts, reģionālā vai vietējā līmenī, vai arī tādi, ko pieņemšanai likumdošanas kārtībā parlamentā vai valdībā sagatavo iestāde, un
 - kas prasīti saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem;
- b) “vides novērtējums” nozīmē vides pārskata sagatavošanu, apspriešanu, vides pārskata un apspriešanas rezultātu izmantošanu lēmumu pieņemšanai un informācijas sniegšanu par pieņemto lēmumu saskaņā ar 4. līdz 9. pantu;

[..].”

- 8 Saskaņā ar šīs pašas direktīvas 3. pantu “Piemērošanas joma”:

“1. Vides novērtējumu saskaņā ar 4. līdz 9. pantu veic 2. līdz 4. punktā minētajiem plāniem un programmām, kam var būtiska ietekme uz vidi.

2. Saskaņā ar 3. punktu vides novērtējumu veic visiem plāniem un programmām:

- a) kas sagatavoti lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, zvejniecībā, enerģētikā, rūpniecībā, transportā, atkritumu apsaimniekošanā, ūdens resursu apsaimniekošanā, telekomunikāciju un tūrisma nozarē, pilsētas un lauku plānošanā vai zemes lietošanā un kuros noteikti pamatprincipi turpmākās attīstības saskaņošanai projektiem, kas uzskaitīti I un II pielikumā [Padomes] Direktīvai 85/337/EEK [(1985. gada 27. jūnijs) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 1985, L 175, 40. lpp.)]; [..]

[..].”

- 9 Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/92/ES (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2012, L 26, 1. lpp.) tika atcelta un aizstāta Direktīva 85/337.

- 10 Direktīvas 2011/92 II pielikuma 3. punkta i) apakšpunktā ir minētas “iekārtas vēja izmantošanai, lai ražotu enerģiju (vēja saimniecības [parki])”.

Belģijas tiesības

Vlarem II

- 11 1995. gada 1. jūnija *besluit van de Vlaamse regering houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne* (Flandrijas valdības rīkojums, ar kuru paredz vispārējos un nozaru vides higiēnas noteikumus) (*Belgisch Staatsblad*, 1995. gada 31. jūlijs, 20526. lpp.), redakcijā, kas ir piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – “*Vlarem II*”), tika pieņemts, īstenojot 1985. gada 28. jūnija *decreet van de Vlaamse Raad betreffende de milieuvergunning* (Flandrijas padomes Dekrēts par vides atļaujām) (*Belgisch Staatsblad*, 1985. gada 17. septembris, 13304. lpp.), kā arī 1995. gada 5. aprīļa *decreet van de Vlaamse Raad houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid* (Flandrijas padomes Dekrēts, ar ko nosaka vispārīgus noteikumus vides politikas jomā) (*Belgisch Staatsblad*, 1995. gada 3. jūnijs, 15971. lpp.). *Vlarem II* ir paredzēti vispārēji un nozaru vides nosacījumi, kas attiecas, pirmkārt, uz kaitējumu un riskiem, kurus var radīt dažas iekārtas un darbības, un, otrkārt, uz iespējamā kaitējuma, ko videi ir radījusi to ekspluatācija, novēršanu.
- 12 Ar 2011. gada 23. decembra *besluit van de Vlaamse regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering houdende de vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning en van het [Vlarem II], wat betreft de actualisatie van voormelde besluiten aan de evolutie van de techniek* (Flandrijas valdības rīkojums, ar ko groza Flandrijas valdības 1991. gada 6. februāra rīkojumu, ar kuru paredz Flandrijas noteikumus par vides atļaujām, un groza [*Vlarem II*] saistībā ar iepriekš minēto rīkojumu atjaunināšanu, ņemot vērā tehnoloģiju attīstību) (*Belgisch Staatsblad*, 2012. gada 21. marts, 16474. lpp.) 99. pantu *Vlarem II* tika ieviesta 5.20.6. iedaļa par iekārtām elektroenerģijas ražošanai, izmantojot vēja enerģiju.
- 13 Šajā iedaļā “Iekārtas elektroenerģijas ražošanai, izmantojot vēja enerģiju” it īpaši ir ietverti noteikumi par aizēnojamumu, ko rada lāpstīņas (ši aizēnojuma radīto stroboskopisko seku ierobežošana), vējturbīnu drošību (dažu automātiskas atklāšanas un izslēgšanās sistēmu esamība) un troksni (skaņas mērījumu veikšana).
- 14 *Vlarem II* 5.20.6.2.1. pantā saistībā ar aizēnojamumu ir noteikts:
- “Ja objekts, kas ir jutīgs pret aizēnojamumu, atrodas paredzētās četru stundu vējturbīnas ēnas zonā gada laikā, vējturbīnu aprīko ar automātiskas izslēgšanās mehānismu.”
- 15 *Vlarem II* 5.20.6.2.2. pantā operatoram ir noteikts pienākums par katru vējturbīnu uzturēt žurnālu un norādīt tajā atsevišķus datus par aizēnojamumu, kā arī vismaz divus pirmos ekspluatācijas gadus sagatavot kontroles ziņojumu.
- 16 Saskaņā ar *Vlarem II* 5.20.6.2.3. pantu:
- “Attiecībā uz katru atbilstošo objektu, kas ir jutīgs pret aizēnojamumu rūpnieciskajā zonā, izņemot dzīvojamās ēkas, ir spēkā ierobežojums – ne vairāk kā trīsdesmit faktiskas ēnas stundas gadā un ne vairāk kā trīsdesmit faktiskas ēnas minūtes dienā.

Attiecībā uz katru atbilstošo objektu, kas ir jutīgs pret aizēnojamumu visās citās zonās, un attiecībā uz dzīvojamām ēkām rūpnieciskajā zonā ir spēkā ierobežojums – ne vairāk kā astoņas faktiskas ēnas stundas gadā un ne vairāk kā trīsdesmit faktiskas ēnas minūtes dienā.”

- 17 Drošības jomā *Vlarem II* 5.20.6.3.1. pantā ir paredzēts, ka visām vējturbīnām ir jābūt būvētām saskaņā ar drošības prasībām, kas ir noteiktas standartā IEC61400 vai līdzvērtīgā standartā, un ir jābūt sertificētām. Tā 5.20.6.3.2. pantā ir paredzēts, ka visām vējturbīnām ir jābūt aprīkotām ar drošības ierīcēm, kuras veido it īpaši ierīce aizsardzībai pret riskiem, kas ir saistīti ar apledošanu un zibeni, kā arī papildu bremsēšanas sistēma un tiešsaistes kontroles sistēma, kas nosaka defektus, vienlaikus par tiem paziņojot konkrētās vējturbīnas kontroles vienībai.
- 18 Runājot par troksni, *Vlarem II* 5.20.6.4.2. pantā ir noteiktas maksimālās trokšņa vērtības brīvā dabā dzīvojamo ēku tuvumā:

“Vējturbīnas specifiskais troksnis brīvā dabā, ja vien vides atļaujā nav ietverti pretēji noteikumi, ir ierobežots ar novērtējuma periodu un citas dzīvojamās ēkas vai tuvākās dzīvojamās zonas tuvumā ar 5.20.6.1. pielikumā paredzēto galveno vērtību vai ar fona troksni, kas ir paredzēts šī rīkojuma I sadaļas 4.B pielikuma F14. punkta 3. apakšpunktā. $L_{sp} \leq MAX$ (galvenā vērtība, LA 95).

Gadījumā, ja fona troksnis veido standartu, attālumam starp vējturbīnām un dzīvojamām ēkām ir jābūt trīsreiz lielākam par rotora diametru.”

19 *Vlarem II* 5.20.6.1. pielikumā ir ietverti šādi norādījumi:

"Zonas izmantošanas mērķis saskaņā ar atļauju	Specifiskā trokšņa brīvā dabā indikatīvā vērtība dB(A)		
	Diena	Vakars	Nakts
1° Lauksaimniecības zonas un atpūtas un uzturēšanās zonas	44	39	39
2a° Zonas vai zonu daļas, izņemot dzīvojamās zonas vai dzīvojamo zonu daļas, kas atrodas mazāk nekā 500 m no rūpnieciskajām zonām	50	45	45
2b° Dzīvojamās zonas vai dzīvojamo zonu daļas, kas atrodas mazāk nekā 500 m no rūpnieciskajām zonām	48	43	43
3a° Zonas vai zonu daļas, izņemot dzīvojamās zonas vai dzīvojamo zonu daļas, kas atrodas mazāk nekā 500 m no zonām, kuras ir paredzētas amatniecības uzņēmumiem un maziem un vidējiem uzņēmumiem, no apkalpošanas zonām vai ieguves zonām ieguves laikā	48	43	43
3b° Dzīvojamās zonas vai dzīvojamo zonu daļas, kas atrodas mazāk nekā 500 m no zonām, kuras ir paredzētas amatniecības uzņēmumiem un maziem un vidējiem uzņēmumiem, no apkalpošanas zonām vai ieguves zonām ieguves laikā	44	39	39
4° Dzīvojamās zonas	44	39	39
5° Rūpnieciskās zonas, apkalpošanas zonas, zonas, kas ir paredzētas koplietošanas aprīkojumam un sabiedrisko pakalpojumu aprīkojumam, un ieguves zonas ieguves laikā	60	55	55
5 ^{biso} Agrārās zonas	48	43	43
6° Izklaides zonas, izņemot atpūtas un uzturēšanās zonas	48	43	43
7° Visas citas zonas, izņemot buferzonas, militārās zonas un zonas, uz kurām attiecas speciālos rīkojumus noteiktas indikatīvas vērtības	44	39	39
8° Buferzonas	55	50	50
9° Zonas vai zonu daļas, kas atrodas mazāk nekā 500 m no zonām, kuras ir paredzētas grants ieguvei, tās ieguves laikā	48	43	43
10° Lauksaimniecības zonas	48	43	43"

2006. gada apkārtraksts

- 20 Ar 2006. gada 12. maija *omzendbrief* EME/2006/01-RO/2006/02 (apkārtraksts EME/2006/01-RO/2006/02) “Novērtējuma sistēma un nosacījumi vējturbīnu uzstādīšanai” (*Belgisch Staatsblad*, 2006. gada 24. oktobris, 56705. lpp.), redakcijā, kas ir piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – “2006. gada apkārtraksts”), kā tas ir norādīts tā 3. punktā, tika atjaunināts 2000. gada 17. jūlija apkārtraksts.
- 21 Saskaņā ar 2006. gada apkārtraksta 3.1. punktu tajā ir ietverts noteikts skaits elementu, kas ir jāņem vērā, izvēloties uzstādīt vējturbīnu. Tā 3.1.1.–3.1.14. punktā ir ietverti dažādi apsvērumi jautājumā par kopu veidošanu, zemes izmantošanu, dzīvotnēm, lauksaimniecību, rūpniecības zemi, ostu zonām, sportu un atpūtu, ainavu, trokšņa piesārņojumu, aizēnojumu un gaismas atstarojumu, drošību, vidi, ietekmes uz vidi pētījumiem un aviāciju.
- 22 It īpaši šī apkārtraksta 3.1.9. punkts “Trokšņa piesārņojums” ir formulēts šādi:

“Tas, cik lielā mērā vējturbīnas var radīt kaitējumu, ir atkarīgs no dažādiem faktoriem, piemēram, vējturbīnu avota jaudas, vējturbīnu formas, augstuma un ass un to skaita. Nozīme ir augsnes raksturam (ūdens, zeme), attālumam līdz apkārtējiem iedzīvotājiem un fona trokšņa līmenim. Kopumā fona troksnis vairāk palielinās līdz ar vēju, nevis ar vējturbīnas avota intensitāti.

Saskaņā ar *Vlarem [II]* II sadaļas 5.20. panta 2. punktu nav piemērojams neviens trokšņa standarts. Vides atļaujā tomēr var noteikt trokšņa emisijas maksimālās robežas atkarībā no situācijas apkārtnē. Pasākumiem, kas ir jāveic trokšņa izcelsmes vietā, ir jāatbilst pašreizējiem tehnoloģiskajiem sasniegumiem. Lai novērtētu vējturbīnu specifisko troksni, var izmantot starptautiski atzītu programmatūru. Fona troksnis ir jānosaka vides ekspertam, kas ir sertificēts trokšņa un vibrāciju jomā.

Ja vistuvākā nepiederošā dzīvojamā ēka vai vistuvākā apdzīvotā zona atrodas 250 metru attālumā no vējturbīnas masta, var uzskatīt, ka vējturbīnas vai vēja parka izraisītie traucējumi var tikt ierobežoti līdz pieņemamam līmenim.

Ja attālums ir mazāks nekā vai vienāds ar 250 metriem, ir jāīsteno šāda pieeja.

Specifiskais troksnis tiek noteikts vistuvākās nepiederošās dzīvojamās ēkas vai vistuvākās apdzīvotās zonas tuvumā. Lai novērtētu vējturbīnas vai vēja parka pieļaujamību konkrētā vietā, atkāpjoties no *Vlarem [II]* II sadaļas 2.2.1. pielikuma, tiks novērtēts specifiskais troksnis atbilstoši šādiem vides kvalitātes standartiem, kas ir noteikti troksnim brīvā dabā:

Atsauces vērtības dB(A) brīvā dabā

Zona	Vides kvalitātes standarti dB(A) brīvā dabā		
	Diena	Vakars	Nakts
1° Lauksaimniecības zonas un atpūtas un uzturēšanās zonas	49	44	39
2° Zonas vai zonu daļas, kas atrodas mazāk nekā 500 m no rūpnieciskajām zonām, kuras nav minētas 3. punktā, vai no zonām, kuras ir paredzētas koplietošanas aprīkojumam un sabiedrisko pakalpojumu aprīkojumam	54	49	49
3° Zonas vai zonu daļas, kas atrodas mazāk nekā 500 m no zonām, kuras ir paredzētas rūpniecības uzņēmumiem un maziem un vidējiem uzņēmumiem, no apkalpošanas zonām vai ieguves zonām ieguves laikā	54	49	44
4° Dzīvojamās zonas	49	44	39
5° Rūpnieciskās zonas, apkalpošanas zonas, zonas, kas ir paredzētas koplietošanas aprīkojumam un sabiedrisko pakalpojumu aprīkojumam, un ieguves zonas ieguves laikā	64	59	59
6° Izklaides zonas, izņemot atpūtas un uzturēšanās zonas	54	49	44
7° Visas citas zonas, izņemot: buferzonas, militārās zonas un zonas, uz kurām attiecas speciālos rīkojumus noteiktas indikatīvas vērtības	49	44	39
8° Buferzonas	59	54	54
9° Zonas vai zonu daļas, kas atrodas mazāk nekā 500 m no zonām, kuras ir paredzētas grants iegūšanai tās ieguves laikā	59	54	49

Specifiskais troksnis ir jānosaka pie vēja ātruma astoņi metri/sekundē un visnelabvēlīgākajā vēja virzienā, proti, ja vējturbīnu trokšņa ietekme konkrētajā vietā ir maksimāla.

Ja specifiskais troksnis atbilst iepriekš paredzētajiem vides kvalitātes standartiem vai ja specifiskais troksnis vistuvākās nepiederošās dzīvojamās ēkas vai vistuvākās dzīvojamās zonas tuvumā ir par 5 dB (A) mazāks nekā fona troksnis, var uzskatīt, ka vējturbīnas vai vēja parka izraisītie traucējumi var tikt ierobežoti līdz pieņemamam līmenim.”

- 23 Saskaņā ar 2006. gada apkārtraksta 3.1.10. punktu “Aizēnojums – gaismas atstarojumi”:

“Vējturbīnu lāpstiņas kustībā var radīt traucējumus aizēnojuma un gaismas atstarojuma veidā gan personām, kas dzīvo apkārtnē, gan personām, kuras tajā strādā, kā arī kultūraugiem (siltumnīcas).

Aizēnojuma kontūras var aprēķināt, izmantojot speciālu programmatūru, kas tiek izplatīta visā pasaulē. Novērtējot aizēnojuma radītos traucējumus, par pieņemamu uzskata ne vairāk kā 30 faktiskas aizēnojuma stundas gadā apdzīvotā dzīvojamā ēkā. Ja aizēnojuma ietekme ir lielāka, ir jāpārbauda, kādā mērā var tikt veikti korigējoši pasākumi (piemēram, aizkari, aizsargplēves uz logiem [..]). [..]

Iespējamā ietekme ir jāapraksta lokalizācijas notā.”

- 24 Runājot par atrašanās vietas izvēli, 2006. gada apkārtrakstā ir aplūkots arī planoloģiskas pieejas princips (3.2.1. punkts), kura mērķis ir noteikt ideālās vietas no pilsētvides attīstības, vides un vējturbības izvietojuma viedokļa, un ir sniegts pārskats par teritorijām, kas tiek ņemtas vērā atļaujas piešķiršanai vējturbīnu uzstādīšanas nolūkā (3.2.2. punkts). Visbeidzot šajā apkārtrakstā ir sniegts pārskats par vēja enerģijas darba grupas lomu (4. punkts).

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 25 2016. gada 30. novembrī, 2011. gadā uzsāktās procedūras beigās, Flandrijas apgabala Austrumflandrijas nodaļas reģionālais pilsēt būvniecības ierēdnis ar zināmiem nosacījumiem izsniedza pilsēt plānošanas atļauju (turpmāk tekstā – “2016. gada 30. novembra atļauja”) *Electrabel SA* nolūkā uzstādīt un ekspluatēt piecas vējturbības Ālteras [*Alter*] (Beļģija) un Nēveles [*Nevele*] (Beļģija) pašvaldību teritorijā (turpmāk tekstā – “vēja parka projekts”). Šajā atļaujā it īpaši ir prasīts ievērot dažus nosacījumus, kas ir paredzēti attiecīgi noteikumos, kuri ir ietverti *Vlarem II* 5.20.6. iedaļā, un 2006. apkārtrakstā (turpmāk tekstā kopā – “rikojums un 2006. gada apkārtraksts”).
- 26 A u.c. kā tās teritorijas iedzīvotāji, kurā ir paredzēts īstenot vēja parka projektu, vēršas iesniedzējtiesā, proti, *Raad voor Vergunningsbetwistingen* (Atļauju strīdu izskatīšanas padome, Beļģija), ar prasību atcelt 2016. gada 30. novembra atļauju. Prasības pamatojumam A u.c. norāda, ka rikojums un 2006. gada apkārtraksts, uz kuriem pamatojoties šī atļauja tika izsniegta, ir pretrunā Direktīvas 2001/42 2. panta a) punktam, kā arī 3. panta 2. punkta a) apakšpunktam, jo par šiem valsts tiesību aktiem nav veikts ietekmes uz vidi novērtējums pretēji šīs direktīvas noteikumiem, ko Tiesa ir interpretējusi konkrēti savā 2016. gada 27. oktobra spriedumā *D’Oultremont* u.c. (C-290/15, EU:C:2016:816). A u.c. uzskata, ka no šī sprieduma izriet, ka valsts tiesību akts, kurā ir ietverti dažādi noteikumi par vējturbīnu uzstādīšanu, kas ir jāievēro, izsniedzot administratīvas atļaujas attiecībā uz šādu iekārtu uzstādīšanu un ekspluatāciju, ietilpst jēdzienā “plāni un programmas” šīs direktīvas izpratnē, un tādējādi attiecībā uz tiem ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.
- 27 Savukārt Flandrijas apgabala Austrumflandrijas nodaļas reģionālais pilsēt būvniecības ierēdnis būtībā uzskata, ka rikojums un 2006. gada apkārtraksts neietilpst jēdzienā “plāni un programmas” Direktīvas 2001/42 izpratnē, jo šie akti neveido pietiekami pilnīgu regulējumu, lai to varētu uzskatīt par saskanīgu sistēmu vējturbīnu uzstādīšanas projektiem.
- 28 Ņemot vērā precizējumus, kas ir sniegti 2016. gada 27. oktobra spriedumā *D’Oultremont* u.c. (C-290/15, EU:C:2016:816), iesniedzējtiesai ir šaubas, vai attiecībā uz rikojumu un 2006. gada apkārtrakstu bija jāveic ietekmes uz vidi novērtējums. Tādējādi tā šaubās gan par šo aktu, gan 2016. gada 30. novembra atļaujas, kas tika pieņemta, pamatojoties uz tiem, saderību ar Direktīvu 2001/42.
- 29 Turklāt šī tiesa aicina Tiesu pārskatīt savu pastāvīgo judikatūru, kura aizsākta ar 2012. gada 22. marta spriedumu *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. (C-567/10, EU:C:2012:159) un kopš tā laika apstiprināta tās 2018. gada 7. jūnija spriedumā *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. (C-671/16, EU:C:2018:403), 2018. gada 7. jūnija spriedumā *Thybaut* u.c. (C-160/17, EU:C:2018:401), 2019. gada 8. maija spriedumā *Verdi Ambiente e Società (VAS) – Aps Onlus* u.c. (C-305/18, EU:C:2019:384), 2019. gada 12. jūnija spriedumā *CFE* (C-43/18, EU:C:2019:483), kā arī 2019. gada 12. jūnija spriedumā *Terre wallonne* (C-321/18, EU:C:2019:484) un saskaņā ar kuru Direktīvas 2001/42 2. panta a) punktā ietvertā vārdkopa “prasīti saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem” ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs tiesību normas izpratnē un tās piemērošanas nolūkā ir “prasīti” un tādējādi ietekmes uz vidi novērtējumam atbilstoši tajā noteiktajiem nosacījumiem ir pakļauti plāni un programmas, kuru pieņemšana ir “noteikta” valsts normatīvajos aktos.

30 Taču iesniedzējtiesa uzskata, ka, šajā ziņā atsaucoties uz 18. un 19. punktu ģenerālvokātes J. Kokotes [J. Kokott] secinājumos lietā *Inter-Environnement Bruxelles* u.c. (C-567/10, EU:C:2011:755), Tiesai priekšroka bija jādod interpretācijai, kurai ir ciešāka saikne ar Savienības likumdevēja nodomu un kura liktu ierobežot Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkta piemērošanu tikai attiecībā uz tiem aktiem, kas ir obligāti jāpieņem saskaņā ar normatīvo tiesību aktu normām.

31 Šādos apstākļos *Raad voor Vergunningsbetwistingen* (Atļauju strīdu izskatīšanas padome) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai Direktīvas [2001/42] 2. panta a) punkts un 3. panta 2. punkta a) apakšpunkts izraisa to, ka Flandrijas valdības rīkojuma, ar ko groza Flandrijas valdības 1991. gada 6. februāra rīkojumu, ar kuru paredz Flandrijas noteikumus par vides atļauju un groza [Vlarem II], lai minētos rīkojumus pielāgotu tehnoloģiju attīstībai, 99. pants, ar kuru *Vlarem II* tiek ieviesta 5.20.6. iedaļa par iekārtām elektroenerģijas ražošanai, izmantojot vēja enerģiju, un [2006. gada] apkārtraksts, kuros abos ir ietverti dažādi noteikumi par vējturbīnu uzstādīšanu, tostarp arī pasākumi, kas ir saistīti ar drošību un – atkarībā no plānošanas teritorijas – ar aizēnojumu, kā arī trokšņa līmeņa standarti, ir kvalificējami par “plāniem vai programmām” [šīs] direktīvas normu izpratnē?
- 2) Ja izrādīsies, ka pirms [rīkojuma un 2006. gada apkārtraksta] pieņemšanas būtu bijis jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, vai [*Raad voor Vergunningsbetwistingen* (Atļauju strīdu izskatīšanas padome)] drīkst [rīkojuma un 2006. gada apkārtraksta] prettiesiskās juridiskās sekas pielāgot laikā? Šajā saistībā ir jāuzdod daži apakšjautājumi:
 - a) Vai tādu administrācijas politikas pasākumu kā [2006. gada] apkārtraksts, kuru attiecīgā iestāde izstrādā savas rīcības brīvības un politikas veidošanas brīvības robežās, kā rezultātā kompetentajai iestādei patiesībā nav jāizstrādā “plāns vai programma”, un kuram nav paredzēta nekāda formāla pieņemšanas procedūra, var uzskatīt par “plānu vai programmu” Direktīvas [2001/42] 2. panta a) punkta izpratnē?
 - b) Vai pietiek ar to, ka tāds administrācijas politikas pasākums vai vispārīgs regulējums [kā rīkojums un 2006. gada apkārtraksts] ierobežo par atļauju izsniegšanu kompetentās iestādes rīcības brīvību, lai to uzskatītu par “plānu vai programmu” Direktīvas [2001/42] 2. panta a) punkta izpratnē, pat ja [šis rīkojums un apkārtraksts] nav priekšnosacījums atļaujas izsniegšanai vai tajā nav paredzēts noteikt pamatprincipus turpmākām atļaujām, lai gan Savienības likumdevējs ir norādījis, ka šis mērķis ir daļa no jēdziena “plāni un programmas”?
 - c) Vai tādu administrācijas politikas pasākumu kā [2006. gada apkārtraksts], kas tiek sagatavots tiesiskās drošības apsvērumu dēļ un līdz ar to ir pilnībā brīvprātīgs lēmums, var uzskatīt par “plānu vai programmu” Direktīvas [2001/42] 2. panta a) punkta izpratnē, un vai šāda interpretācija nav pretrunā [Tiesas] judikatūrai, saskaņā ar kuru direktīvas teleoloģiska interpretācija nedrīkst būtiski atšķirties no Savienības likumdevēja nepārprotami izteiktās gribas?
 - d) Vai *Vlarem II* 5.20.6. iedaļu ar noteikumiem, kuru pieņemšana nebija prasīta, var uzskatīt par “plānu vai programmu” Direktīvas [2001/42] 2. panta a) punkta izpratnē, un vai šāda interpretācija nav pretrunā [Tiesas] judikatūrai, saskaņā ar kuru direktīvas teleoloģiska interpretācija nedrīkst būtiski atšķirties no Savienības likumdevēja nepārprotami izteiktās gribas?
 - e) Vai tādu administrācijas politikas pasākumu un normatīvu ministrijas rīkojumu kā [rīkojums un 2006. gada apkārtraksts], kuriem ir ierobežots indikatīvs raksturs vai kuros vismaz nav noteikti pamatprincipi, no kā var izrietēt tiesības īstenot projektu, un kuri nedod tiesības noteikt pamatprincipus, kas norāda, kādā mērā var apstiprināt projektus, var uzskatīt par “plānu vai programmu”, kurā ir noteikti “pamatprincipi turpmākās attīstības saskaņošanai projektiem, kas uzskaitīti I un II pielikumā Direktīvai [85/337]”, Direktīvas [2001/42] 2. panta a) punkta un 3. panta 2. punkta [a) apakšpunkta] izpratnē, un vai šāda interpretācija nav pretrunā Tiesas judikatūrai, saskaņā ar kuru direktīvas teleoloģiska interpretācija nedrīkst būtiski atšķirties no Savienības likumdevēja nepārprotami izteiktās gribas?

- f) Vai tādu administrācijas politikas pasākumu kā [2006. gada] apkārtraksts, kuram ir vienīgi indikatīvs raksturs, vai tādu normatīvu valdības rīkojumu kā *Vlarem II* 5.20.6. iedaļa, kurā vienkārši ir noteiktas atļauju izsniegšanas minimālās robežas un kurš arī ir spēkā pilnīgi autonomi kā vispārīgs regulējums,
- kuros abos ir ietverts tikai ierobežots kritēriju un detalizētu darbību skaits
 - un no kuriem neviens nav vienīgais noteicošais faktors par labu kādam kritērijam vai kādai detalizētai darbībai, kā rezultātā varētu argumentēt, ka, ņemot vērā objektīvus apstākļus, var izslēgt, ka tiem var būt būtiska ietekme uz vidi,
- var uzskatīt par “plānu vai programmu” Direktīvas [2001/42] 2. panta a) punkta un 3. panta 1. un 2. punkta izpratnē un tāpēc var uzskatīt par tiesību aktu, kurā, nosakot attiecīgajā jomā piemērojamos noteikumus un kontroles procedūras, ir paredzēts būtisks kritēriju un detalizētu darbību kopums viena vai vairāku tādu projektu apstiprināšanai un īstenošanai, kuriem var būt būtiska ietekme uz vidi?
- g) Ja uz [otrā jautājuma f) daļu] tiek sniegta noliedzoša atbilde, vai tiesa pati var to konstatēt pēc rīkojuma vai neīstu tiesību aktu (kā [rīkojums un 2006. gada apkārtraksts]) pieņemšanas?
- h) Vai tiesa, ja tās kompetencē tikai netieši ietilpst izskatīt iebildi, kas ir piemērojama *inter partes*, un ja no atbildēm uz prejudiciālajiem jautājumiem izriet, ka [rīkojums un 2006. gada apkārtraksts] ir prettiesiski, var noteikt, ka tiek saglabātas prettiesiskā rīkojuma vai apkārtraksta sekas, ja šie prettiesiskie instrumenti palīdz sasniegt vides aizsardzības mērķi, kāds ir direktīvai LESD 288. panta izpratnē, un ir ievēroti šādi saglabāšanai vajadzīgie Savienības tiesību nosacījumi (kā spriedumā, [2016. gada 28. jūlijs, *Association France Nature Environnement* (C-379/15, EU:C:2016:603)])?
- i) Ja uz [otrā jautājuma h) daļu] tiek sniegta noliedzoša atbilde, vai tiesa var noteikt, ka tiek saglabātas apstrīdētā projekta sekas, lai tādējādi netieši ievērotu Savienības tiesību nosacījumus ar Direktīvu [2001/42] nesaderīga plāna vai programmas juridisko seku saglabāšanai (kā spriedumā, [2016. gada 28. jūlijs, *Association France Nature Environnement* (C-379/15, EU:C:2016:603)])?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par jēdzienu “plāni un programmas” Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkta izpratnē, kas ir paredzēts pirmajā jautājumā un otrā jautājuma a)–d) daļā

- 32 Ar pirmo jautājumu un otrā jautājuma a)–d) daļu, kas ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdzienā “plāni un programmas” ietilpst rīkojums un apkārtraksts, kurus ir pieņēmusi kādas dalībvalsts federālās vienības valdība un kuros abos ir ietverti dažādi noteikumi par vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju.
- 33 Direktīvas 2001/42 2. panta a) punktā paredzētie “plāni un programmas” ir definēti kā tādi, kas atbilst diviem kumulatīviem nosacījumiem, kuri attiecīgi ir paredzēti divos šajā noteikumā ietvertajos ievilkumos, proti, pirmkārt, tie ir jāizstrādā un/vai jāpieņem iestādei valsts, reģionālā vai vietējā līmenī vai tiem ir jābūt iestādes sagatavotiem to pieņemšanai likumdošanas kārtībā parlamentā vai valdībā, un, otrkārt, tiem ir jābūt prasītiem saskaņā ar normatīviem vai administratīviem aktiem.
- 34 Runājot par pirmo no šiem nosacījumiem, tas ir izpildīts, jo no iesniedzējtiesas norādēm izriet, ka rīkojumu un 2006. gada apkārtrakstu ir pieņēmusi Flandrijas valdība, kas ir reģionāla iestāde.

- 35 Runājot par otro no minētajiem nosacījumiem, kas ir paredzēts Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkta otrajā ievilkumā, no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka par “prasītiem” Direktīvas 2001/42 izpratnē un tās piemērošanas nolūkā ir jāuzskata plāni un programmas, kuru pieņemšana ir noteikta valsts normatīvajos aktos, kuros ir noteiktas iestādes, kuru kompetencē ir to pieņemšana, kā arī to izstrādes procedūra (spriedumi, 2012. gada 22. marts, *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., C-567/10, EU:C:2012:159, 31. punkts; 2018. gada 7. jūnijs, *Thybaut* u.c., C-160/17, EU:C:2018:401, 43. punkts; kā arī 2019. gada 12. jūnijs, *Terre wallonne*, C-321/18, EU:C:2019:484, 34. punkts). Tādējādi Tiesa atzina, ka, lai saglabātu šīs tiesību normas lietderīgo iedarbību, ņemot vērā tās mērķi, pasākums ir jāuzskata par “prasītu”, ja pasākuma pieņemšanas pilnvaru juridiskais pamats ir īpaša tiesību norma, pat ja nepastāv nekāds skaidrs pienākums šo pasākumu izstrādāt (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 7. jūnijs, *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., C-671/16, EU:C:2018:403, 38.–40. punkts).
- 36 Vispirms ir jānorāda, ka ar saviem jautājumiem iesniedzējtiesa tāpat kā Apvienotās Karalistes valdība savos rakstveida apsvērumos aicina Tiesu pārskatīt šo judikatūru.
- 37 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Savienības tiesību normas interpretācijas nolūkā ir jāņem vērā ne tikai tās saturs, bet arī konteksts, kādā tā iekļaujas, kā arī mērķi, kādi ir tiesību aktam, kurā tā ietilpst. Savienības tiesību normas rašanās arī var sniegt informāciju saistībā ar tās interpretāciju (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 9. oktobris, *BGL BNP Paribas*, C-548/18, EU:C:2019:848, 25. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 38 Vispirms, runājot par Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkta formulējumu, kā ģenerālvokāts to ir norādījis secinājumā 60. punktā, ir svarīgi uzsvērt, ka Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkta otrā ievilkuma valodu versiju salīdzinājums atklāj tvērumu, kas dažādās valodu versijās atšķiras. Lai gan franču valodas versijā izmantotais jēdziens “*exigés*” [“prasīti”] tāpat kā jēdzieni, kuri ir izmantoti spāņu valodas versijā (“*exigidos*”), vācu valodas versijā (“*erstellt werden müssen*”), angļu valodas versijā (“*required*”), holandiešu valodas versijā (“*zijn voorgeschreven*”), portugāļu valodas versijā (“*exigido*”) un rumāņu valodas versijā (“*impuse*”), norāda uz sava veida prasību vai pienākumu, itāļu valodas versijā ir izmantots mazāk saistošs jēdziens “*previsti*” (“paredzēti”).
- 39 Taču visas Eiropas Savienības oficiālās valodas ir tiesību aktu autentiskās valodas, kādās tie ir sagatavoti, līdz ar to visām Savienības tiesību akta valodu versijām principā ir jāatzīst vienāds spēks (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2011. gada 17. novembris, *Homawoo*, C-412/10, EU:C:2011:747, 28. punkts un tajā minētā judikatūra; kā arī 2018. gada 20. februāris, Beļģija/Komisija, C-16/16 P, EU:C:2018:79, 49. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 40 No tā izriet, ka Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkta otrā ievilkuma formulējuma pārbaude nav pārliecinoša, jo tā neļauj noteikt, vai šajā tiesību normā paredzētie “plāni un programmas” ir tikai tie, kas valsts iestādēm ir jāpieņem saskaņā ar normatīvajiem vai administratīvajiem aktiem.
- 41 Pēc tam, runājot par Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkta otrā ievilkuma rašanos, šī tiesību norma, kas nebija ietverta ne sākotnējā Eiropas Komisijas direktīvas priekšlikumā, ne tās grozītajā versijā, tika ietverta ar Kopējo nostāju (EK) Nr. 25/2000 (2000. gada 30. marts), ko pieņēma Padome, lemjot saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 251. pantā paredzēto procedūru nolūkā pieņemt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2000, C 137, 11. lpp.). Kā ģenerālvokāts to ir norādījis secinājumā 62. un 63. punktā, Savienības likumdevējs ar šo papildinājumu ir paredzējis, ka tikai attiecībā uz dažiem plāniem un programmām pastāv pienākums veikt ietekmes uz vidi novērtējumu, bet nevar apgalvot, ka tā nodoms ir bijis šāda veida novērtējumu attiecināt tikai uz plāniem un programmām, kuru pieņemšana ir obligāta.
- 42 Runājot par kontekstu, kādā iekļaujas šī tiesību norma, ir svarīgi uzsvērt, pirmkārt, kā ģenerālvokāts to ir norādījis secinājumā 66. un 67. punktā, ka atbilstoši binārajai koncepcijai, kas paredz nošķiršanu atkarībā no tā, vai plāna vai programmas pieņemšana ir obligāta vai fakultatīva, nevar pietiekami

precīzi un tādējādi apmierinoši apzināt situāciju dažādību un valsts iestāžu prakses neviendabīgumu. Tādu plānu vai programmu pieņemšana, kas var attiekties uz ļoti daudziem gadījumiem, bieži vien nav ne vispārīgi noteikta, ne arī atstāta pilnīgi kompetento iestāžu rīcības brīvībā.

- 43 Otrkārt, Direktīvas 2001/42 2. panta a) punktā ir ietverta ne tikai “plānu un programmu” izstrāde vai pieņemšana, bet arī to grozīšana (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 22. marts, *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., C-567/10, EU:C:2012:159, 36. punkts, kā arī 2015. gada 10. septembris, *Dimos Kropias Attikis*, C-473/14, EU:C:2015:582, 44. punkts). Kā ģenerāladvokāts to ir precizējis secinājumā 68. punktā, šis pēdējais minētais gadījums, kurā attiecīgā plāna vai programmas grozījums var arī būtiski ietekmēt vidi Direktīvas 2001/42 3. panta 1. punkta izpratnē, visbiežāk ir sastopams tad, kad iestāde pēc savas ierosmes izlemj veikt šādu grozījumu, nepastāvot pienākumam to darīt.
- 44 Iepriekš paustie apsvērumi ir saderīgi ar Direktīvas 2001/42 mērķiem, kas pati iekļaujas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 37. pantā paredzētajā regulējumā, saskaņā ar kuru augstam vides aizsardzības līmenim un vides kvalitātes uzlabošanai ir jābūt integrētai Savienības politikā un ir jābūt nodrošinātai saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības principu.
- 45 Šīs direktīvas mērķis, kā tas ir atgādināts tās 1. pantā, ir nodrošināt augstu vides aizsardzības līmeni un sekmēt ekoloģisko apsvērumu integrēšanu plānu un programmu sagatavošanas un pieņemšanas procesā, lai veicinātu noturīgu attīstību.
- 46 Tāpēc, kā tas izriet no minētā 1. panta, Direktīvas 2001/42 pamatmērķis ir veikt vides novērtējumu tādiem plāniem un programmām, kam var būt būtiska ietekme uz vidi, to izstrādāšanas laikā un vēl pirms to pieņemšanas (spriedumi, 2011. gada 22. septembris, *Valčiukienė* u.c., C-295/10, EU:C:2011:608, 37. punkts, kā arī 2018. gada 7. jūnijs, *Thybaut* u.c., C-160/17, EU:C:2018:401, 61. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 47 Jāatgādina arī, ka Direktīva 2001/42 ir pieņemta, pamatojoties uz EKL 175. panta 1. punktu, kas attiecas uz darbībām, kuras Kopienai ir jāveic vides jomā, lai sasniegtu EKL 174. pantā paredzētos mērķus. LESD 191. panta, kas atbilst EKL 174. pantam, 2. punktā ir noteikts, ka Savienības politika attiecībā uz vidi tiecas panākt “augsta līmeņa aizsardzību”, ievērojot dažādu Savienības reģionu stāvokļa atšķirības. LESD 191. panta 1. punktā ir ļauts pieņemt pasākumus, kuri attiecas it īpaši uz dažiem konkrētiem vides aspektiem, piemēram, vides kvalitātes saglabāšana, aizsardzība un uzlabošana, cilvēku veselības aizsardzība, kā arī dabas resursu apdomīga un racionāla izmantošana. Tādā pašā nozīmē LES 3. panta 3. punktā ir paredzēts, ka Savienība cenšas nodrošināt “vides augsta līmeņa aizsardzību un tās kvalitātes uzlabošanu” (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 21. decembris, *Associazione Italia Nostra Onlus*, C-444/15, EU:C:2016:978, 41.–43. punkts un tajos minētā judikatūra).
- 48 Šādi mērķi varētu tikt apdraudēti, ja Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkts tiktu interpretēts tādējādi, ka šajā direktīvā noteiktais pienākums veikt ietekmes uz vidi novērtējumu attiecas tikai uz tiem plāniem vai programmām, kuru pieņemšana ir obligāta. Pirmkārt, kā tas ir norādīts šī sprieduma 42. punktā, minēto plānu vai programmu pieņemšana bieži vien nav noteikta vispārīgi. Otrkārt, šāda interpretācija ļautu dalībvalstij viegli apiet šo pienākumu veikt ietekmes uz vidi novērtējumu, apzināti atturoties paredzēt, ka kompetentajām iestādēm ir pienākums pieņemt šādus plānus vai programmas.
- 49 Turklāt plaša “plānu un programmu” jēdziena interpretācija atbilst Savienības starptautiskajām saistībām, kas izriet no Espo konvencijas 2. panta 7. punkta.
- 50 No tā izriet, ka, tā kā šaura interpretācija, Direktīvas 2001/42 2. panta a) punktā paredzēto otro nosacījumu attiecinot tikai uz “plāniem un programmām”, kuru pieņemšana ir obligāta, radīja risku tam piešķirt nenozīmīgu piemērojamību, Tiesa priekšroku deva vajadzībai nodrošināt šī nosacījuma lietderīgo iedarbību, izmantojot plašāku jēdziena “prasīti” koncepciju (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 22. marts, *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., C-567/10, EU:C:2012:159, 30. punkts).

- 51 Līdz ar to nepastāv neviens elements, kas varētu pamatot izmaiņas Tiesas judikatūrā šajā ziņā.
- 52 No tā izriet, ka Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkta otrais ievilkums ir jāinterpretē tādējādi, ka par “prasītiem” šīs direktīvas izpratnē un tās piemērošanas nolūkā ir jāuzskata plāni un programmas, kuru pieņemšana ir noteikta valsts normatīvajos aktos, kuros ir paredzētas iestādes, kuru kompetencē ir tos pieņemt, un to izstrādes procedūra.
- 53 Runājot par to, vai rīkojums un 2006. gada apkārtraksts atbilst šim nosacījumam, no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka *Vlarem II* ir rīkojums, ko ir pieņēmusi Beļģijas federālās vienības izpildvaras iestāde, proti, Flandrijas valdība, izpildot hierarhiski augstāka spēka tiesību normas, kuras ir pieņēmis šīs pašas vienības likumdevējs, proti, Flandrijas parlaments. No iesniedzējtiesas skaidrojumiem attiecībā uz Flandrijas Padomes dekrētu par vides atļaujām, kā arī Flandrijas Padomes dekrētu, kurā ir ietverti vispārīgi noteikumi par vides politiku, izriet, ka ar tiem ir noteikta *Vlarem II* pieņemšana, ko veic Flandrijas valdība, konkrēti minētajai valdībai piešķirot kompetenci pieņemt šādu aktu un norādot, ka tajā paredzēto nozares nosacījumu mērķis ir novērst un ierobežot attiecīgo iekārtu un darbību radītos nepieņemamos traucējumus un riskus videi.
- 54 Runājot par 2006. gada apkārtrakstu, no minētā lūguma izriet, ka šo apkārtrakstu šajā gadījumā ir izdevusi Flandrijas valdība un to ir parakstījis ministru prezidents un divi šajā jomā kompetentie ministri.
- 55 Iesniedzējtiesa šajā ziņā norāda, ka 2006. gada apkārtraksta, kas tāpat kā *Vlarem II* sekmē to mērķu un standartu sasniegšanu, kas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/28/EK (2009. gada 23. aprīlis) par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu un ar ko groza un sekojoši atceļ Direktīvas 2001/77/EK un 2003/30/EK (OV 2009, L 140, 16. lpp.), juridiskais pamats ir kompetence veikt pārvaldību un novērtējumu, kas saskaņā ar atbilstošo valsts tiesisko regulējumu iestādēm ir piešķirta nolūkā izsniegt tā sauktās “vides” atļaujas šī tiesiskā regulējuma izpratnē.
- 56 Tādējādi 2006. gada apkārtraksta jēga ir rodama šīs federālās vienības ministriju izdarītajā izvēlē ierobežot savu rīcības brīvību, uzņemoties pienākumu ievērot noteikumus, ko tās sev nosaka šādā veidā. Tādējādi ir redzams, ka 2006. gada apkārtraksta pieņemšana iekļaujas prerogatīvās, kas šādām ministrijām ir piešķirtas saskaņā ar Beļģijas tiesībām, ar nosacījumu, ka tiek veiktas pārbaudes, kuras šajā gadījumā ir jāveic iesniedzējtiesai attiecībā uz precīzu šāda apkārtraksta juridisko raksturu, kāds tam piemīt šīs dalībvalsts tiesību sistēmā.
- 57 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka jēdziens “plāni un programmas” ietver ne tikai to izstrādi, bet arī to grozīšanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 12. jūnijs, *CFE*, C-43/18, EU:C:2019:483, 71. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 58 It īpaši Tiesa jau ir nospriedusi, ka, pat ja aktā nav un nevar būt ietverti pozitīvi priekšraksti, šajā aktā paredzētā iespēja vieglāk saņemt atkāpes no spēkā esošajiem priekšrakstiem groza tiesisko regulējumu, un līdz ar to šāds akts ietilpst Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkta piemērošanas jomā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 7. jūnijs, *Thybaut* u.c., C-160/17, EU:C:2018:401, 58. punkts).
- 59 Kā ģenerālvokāts to ir uzsvēris secinājumu 108. un 109. punktā un kā tas izriet no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem, pirmkārt, 2006. gada apkārtraksta 3. punkts, šķiet, ļauj iekļaut zonas, kas sākotnēji netika ņemtas vērā vēja enerģijas ražošanai. Otrkārt, šī apkārtraksta pielikumā, šķiet, ir ietvertas vērtības, kas ir mazāk stingras salīdzinājumā ar tām, kuras ir ietvertas *Vlarem II* 5.20.6.1. iedaļas pielikumā vides kvalitātes jomā un kuras attiecas uz troksni un aizēnojumu dzīvojamās zonās, bet tas tomēr ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

- 60 Tādējādi, kā ģenerālvokāts to būtībā ir norādījis secinājumu 80. punktā un ar nosacījumu, ka tiek veiktas pārbaudes, kas ir jāveic iesniedzējtiesai, ar 2006. gada apkārtrakstu tiek grozīti *Vlarem II* noteikumi, tos paplašinot vai atkāpjoties no tiem, līdz ar to var uzskatīt, ka tas atbilst šī sprieduma 52. punktā atgādinātajam nosacījumam.
- 61 Vēl ir jānorāda, ka rīkojuma un 2006. gada apkārtraksta vispārīgais raksturs neliedz šos aktus kvalificēt par “plāniem un programmām” Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkta izpratnē. Lai gan no šīs tiesību normas formulējuma izriet, ka jēdziens “plāni un programmas” var attiekties uz normatīviem aktiem, kas ir pieņemti likumdošanas vai administratīvā ceļā, šajā direktīvā tieši nav iekļautas speciālās normas par politiku vai vispārējo regulējumu, kuras būtu jānorobežo no plāniem un programmām minētās direktīvas izpratnē. Tas, ka valsts tiesību akts zināmā mērā ir abstrakts un tā mērķis ir pārveidot kādu ģeogrāfisko zonu, norāda uz tā programmas vai plāna dimensiju un neliedz to iekļaut jēdzienā “plāni un programmas” (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 7. jūnijs, *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., C-671/16, EU:C:2018:403, 60. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 62 No tā izriet, ka *Vlarem II* un – ar nosacījumu, ka tiek veiktas pārbaudes, kas ir jāveic iesniedzējtiesai, – 2006. gada apkārtraksts atbilst arī otrajam Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkta otrajā ievilkumā paredzētajam nosacījumam.
- 63 Ņemot vērā visus šos apsvērumus, uz pirmo jautājumu un otrā jautājuma a)–d) daļu ir jāatbild, ka Direktīvas 2001/42 2. panta a) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdzienā “plāni un programmas” ietilpst rīkojums un apkārtraksts, kurus ir pieņēmusi kādas dalībvalsts federālās vienības valdība un kuros abos ir ietverti dažādi noteikumi par vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju.

Par jēdzienu “plāni un programmas”, uz kuriem attiecas ietekmes uz vidi novērtējums Direktīvas 2001/42 3. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē, kas ir paredzēts otrā jautājuma e)–g) daļā

- 64 Ar otrā jautājuma e)–g) daļu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2001/42 3. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka rīkojums un apkārtraksts, kuros abos ir ietverti dažādi noteikumi par vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju, tostarp pasākumi, kas attiecas uz aizēnojumu, drošību, kā arī trokšņa standartiem, ir plāni un programmas, attiecībā uz kuriem saskaņā ar šo tiesību normu ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.
- 65 Direktīvas 2001/42 3. pantā pienākums konkrētam plānam vai programmai veikt ietekmes uz vidi novērtējumu ir pakļauts nosacījumam, ka šajā tiesību normā paredzētais plāns vai programma var būtiski ietekmēt vidi (spriedums, 2018. gada 7. jūnijs, *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., C-671/16, EU:C:2018:403, 30. punkts). Konkrētāk, saskaņā ar šīs direktīvas 3. panta 2. punkta a) apakšpunktu sistemātisku ietekmes uz vidi novērtējumu veic plāniem un programmām, kas ir izstrādāti noteiktās nozarēs un kas nosaka pamatprincipus Direktīvas 2011/92 I un II pielikumā uzskaitīto projektu īstenošanai nākotnē (spriedums, 2019. gada 8. maijs, *Verdi Ambiente e Società (VAS) – Aps Onlus* u.c., C-305/18, EU:C:2019:384, 47. punkts).
- 66 Pirmkārt, šajā gadījumā ir skaidrs, ka rīkojums un 2006. gada apkārtraksts attiecas uz enerģijas nozari, kas ir minēta Direktīvas 2001/42 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā, un ka šie valsts tiesību akti attiecas uz vēja parku projektiem, kuri ir daļa no tiem, kas ir uzskaitīti Direktīvas 2011/92 II pielikuma 3. punkta i) apakšpunktā.
- 67 Otrkārt, runājot par to, vai šādos aktos ir noteikti pamatprincipi, atbilstoši kuriem nākotnē var atļaut projektu īstenošanu, ir jāatgādina, ka jēdziens “plāni un programmas” attiecas uz visiem aktiem, kas, nosakot attiecīgajā nozarē piemērojamos noteikumus un kontroles mehānismus, paredz būtisku kritēriju un detalizētu darbību kopumu, lai atļautu un īstenotu vienu vai vairākus projektus, kuriem

- var būt būtiska ietekme uz vidi (spriedumi, 2016. gada 27. oktobris, *D'Oultremont* u.c., C-290/15, EU:C:2016:816, 49. punkts; 2018. gada 7. jūnijs, *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., C-671/16, EU:C:2018:403, 53. punkts, kā arī 2019. gada 12. jūnijs, *CFE*, C-43/18, EU:C:2019:483, 61. punkts).
- 68 Šādas interpretācijas mērķis ir nodrošināt, ka attiecībā uz priekšrakstiem, kas var būtiski ietekmēt vidi, tiek veikts ietekmes uz vidi novērtējums (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 28. februāris, *Inter-Environnement Wallonie* un *Terre wallonne*, C-41/11, EU:C:2012:103, 42. punkts, kā arī 2018. gada 7. jūnijs, *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., C-671/16, EU:C:2018:403, 54. punkts).
- 69 Šajā gadījumā rīkojumā un 2006. gada apkārtrakstā ir paredzēti nosacījumi, kas attiecas uz vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju Flandrijas reģionā un kas it īpaši attiecas uz aizēnojumu, drošības prasībām, kā arī trokšņa emisijām.
- 70 Lai gan nešķiet, ka rīkojums un 2006. gada apkārtraksts veidotu pilnīgu noteikumu kopumu attiecībā uz vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju, Tiesai jau ir bijusi iespēja precizēt, ka jēdziens “būtisks kritēriju un detalizētu darbību kopums” ir jāsaprot kvalitatīvā, nevis kvantitatīvā nozīmē. Ir jānovērtē iespējamās Direktīvā 2001/42 paredzēto pienākumu apiešanas stratēģijas, kuras var izpausties kā pasākumu sadalīšana vairākos pasākumos, tādējādi mazinot šīs direktīvas lietderīgo iedarbību (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2018. gada 7. jūnijs, *Inter-Environnement Bruxelles* u.c., C-671/16, EU:C:2018:403, 55. punkts, kā arī 2019. gada 12. jūnijs, *CFE*, C-43/18, EU:C:2019:483, 64. punkts).
- 71 Rīkojumā un 2006. gada apkārtrakstā ietvertu priekšrakstu nozīmīgums un apmērs, kā ģenerālvokāts to ir norādījis secinājumā 94. punktā, norāda, ka šie akti veido pamatprincipus, kas, protams, nav izsmeltoši, tomēr ir pietiekami būtiski, lai noteiktu nosacījumus, kādi ir izvirzīti atļaujas izsniegšanai vēja parku ierīkošanai konkrētā ģeogrāfiskajā zonā, proti, projektiem, kuru ietekme uz vidi ir nenoliedzama.
- 72 Turklāt šajā ziņā ir jāatgādina, ka 2016. gada 27. oktobra sprieduma *D'Oultremont* u.c. (C-290/15, EU:C:2016:816) 50. punktā Tiesa ir atzinusi, ka tiesību akts, kurā ir ietvertas tāda veida normas, kas ir līdzīgas rīkojuma un 2006. gada apkārtraksta normām saistībā ar vējturbīnu ierīkošanu un ekspluatāciju, ir pietiekami būtisks un tam ir pietiekami nozīmīga piemērošanas joma, lai noteiktu šajā nozarē piemērojamos nosacījumus, un ka it īpaši ar vidi saistītas izvēles, kuras ir paredzētas ar minēto normu palīdzību, ir paredzētas, lai noteiktu nosacījumus, ar kuriem konkrēti projekti par vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju var tikt atļauti nākotnē.
- 73 Ņemot vērā šos elementus, ir jāuzskata, ka rīkojums un – ar nosacījumu, ka tiek veiktas pārbaudes, uz kurām ir izdarīta atsauce šī sprieduma 60. un 62. punktā, – 2006. gada apkārtraksts ietilpst jēdzienā “plāni un programmas”, attiecībā uz kuriem saskaņā ar Direktīvas 2001/42 3. panta 2. punktu ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.
- 74 Šādu interpretāciju nevar atspēkot 2006. gada apkārtraksta īpašais juridiskais raksturs.
- 75 Direktīvas 2001/42 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā ietvertajā vārdkopā “kuros [ir] noteikti pamatprincipi turpmākās attīstības saskaņošanai projektiem [...]” nav nekādas atsauces uz valsts tiesībām, un tādējādi tā veido autonomu Savienības tiesību jēdzienu, kas tās teritorijā ir jāinterpretē vienvēidīgi.
- 76 Lai gan nav skaidrs, vai tāds tiesību akts kā 2006. gada apkārtraksts var radīt saistošas tiesiskas sekas trešajām personām, minēto apkārtrakstu – ar nosacījumu, ka iesniedzējtiesa pārbauda tā precīzu juridisko piemērojamību, – savukārt nevar pielīdzināt tīri indikatīva rakstura noteikumiem, kas neatbilst iepriekšējā punktā atgādinātajam nosacījumam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 12. jūnijs, *Terre wallonne*, C-321/18, EU:C:2019:484, 44. punkts).

- 77 Papildus tam, ka 2006. gada apkārtraksta nosaukums ir “Pamatapsvērumi un robežnosacījumi vējturbīnu uzstādīšanai”, no iesniedzējtiesas norādījumiem izriet, ka 2016. gada 30. novembra atļaujā ir precizēts, ka tai jebkurā brīdī ir jāatbilst šī apkārtraksta nosacījumiem, un tas nozīmē, ka šis apkārtraksts ir saistošs vismaz šādu atļauju izsniegšanas jomā kompetentajām iestādēm.
- 78 Turklāt, kā ģenerāladvokāts to ir uzsvēris secinājumu 95. punktā, Beļģijas valdība, šķiet, pati atzīst rīkojuma un 2006. gada apkārtraksta saistošo raksturu attiecībā uz šādām iestādēm kopumā, jo šī valdība norāda, ka iespējama šajos aktos paredzētu vides nosacījumu neatbilstība Savienības tiesībām izraisītu iepriekš izsniegto atļauju spēkā neesamību, līdz ar to iesniedzējtiesā pieņemamā sprieduma iedarbība ir jāierobežo laikā.
- 79 No visa iepriekš izklāstītā izriet, ka uz otrā jautājuma e)–g) daļu ir jāatbild, ka Direktīvas 2001/42 3. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka rīkojums un apkārtraksts, kuros abos ir ietverti dažādi noteikumi par vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju, tostarp pasākumi, kas attiecas uz aizēnojumu, drošību, kā arī trokšņa standartiem, ir plāni un programmas, attiecībā uz kuriem saskaņā ar šo tiesību normu ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

Par iesniedzējtiesas iespēju saglabāt rīkojuma un 2006. gada apkārtraksta, kā arī 2016. gada 30. novembra atļaujas sekas, kas ir otrā jautājuma h) un i) daļas priekšmets

- 80 Ar otrā jautājuma h) un i) daļu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai un ar kādiem nosacījumiem, ja šķiet, ka pirms tāda rīkojuma un apkārtraksta pieņemšanas, ar kuriem ir pamatota tajā apstrīdētā atļauja, kas attiecas uz vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju, bija jāveic ietekmes uz vidi novērtējums Direktīvas 2001/42 izpratnē un līdz ar to šie tiesību akti un šī atļauja neatbilst Savienības tiesībām, šī tiesa var saglabāt minēto tiesību aktu un minētās atļaujas sekas.
- 81 Vispirms saskaņā ar Direktīvas 2001/42 1. pantu tās galvenais mērķis ir attiecībā uz plāniem un programmām, kam var būt būtiska ietekme uz vidi, veikt vides novērtējumu to izstrādāšanas laikā un vēl pirms to pieņemšanas.
- 82 Tā kā šajā direktīvā nav noteikumu par sekām, kādas izriet no tajā noteikto procesuālo noteikumu pārkāpuma, dalībvalstīm atbilstoši savai kompetencei ir jāveic visi vajadzīgie vispārīgie vai īpašie pasākumi, lai par visiem “plāniem” vai “programmām”, kam var būt “būtiska ietekme uz vidi” minētās direktīvas izpratnē, pirms to pieņemšanas tiktu veikts vides novērtējums atbilstoši šajā direktīvā noteiktajiem procesuālajiem noteikumiem un kritērijiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 28. jūlijs, *Association France Nature Environnement*, C-379/15, EU:C:2016:603, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 83 Atbilstoši lojālas sadarbības principam, kas ir paredzēts LES 4. panta 3. punktā, dalībvalstīm ir jānovērš šāda Savienības tiesību pārkāpuma nelikumīgās sekas. No tā izriet, ka valsts kompetentajām iestādēm, tostarp valsts tiesām, kurās ir celta prasība pret valsts tiesību aktu, kas ir pieņemts, pārkāpjot Savienības tiesības, ir pienākums atbilstoši savai kompetencei veikt visus pasākumus, kas ir vajadzīgi, lai novērstu ietekmes uz vidi novērtējuma neveikšanu. To, piemēram, attiecībā uz “plānu” vai “programmu”, kas ir pieņemti, neievērojot pienākumu veikt ietekmes uz vidi novērtējumu, var veidot pasākumu veikšana nolūkā apturēt vai atcelt šo plānu vai programmu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 28. jūlijs, *Association France Nature Environnement*, C-379/15, EU:C:2016:603, 31. un 32. punkts), kā arī jau izsniegtas atļaujas atsaukšana vai apturēšana nolūkā veikt šādu novērtējumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 12. novembris, Komisija/Īrija (*Derrybrien* vēja parks), C-261/18, EU:C:2019:955, 75. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 84 Vēl ir jāpiebilst, ka tikai Tiesa izņēmuma kārtā un primāru tiesiskās drošības apsvērumu dēļ var noteikt izstumšanas seku – kādas rada Savienības tiesību normas piemērošana tām pretrunā esošas valsts tiesību normas vietā – īslaicīgu apturēšanu. Ja valsts tiesām būtu pilnvaras valsts tiesību normām

piešķirt pārākumu pār Savienības tiesībām, kurām tās ir pretrunā, pat ja tas būtu tikai uz laiku, tiktu apdraudēta Savienības tiesību vienveidīga piemērošana (spriedums, 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie un Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen*, C-411/17, EU:C:2019:622, 177. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 85 Atbildot uz argumentāciju, kuru Komisija ir paudusi rakstveida apsvērumos un saskaņā ar kuru Savienības tiesībām pretrunā esošu valsts pasākumu seku saglabāšana izņēmuma kārtā ir iespējama tikai tiešās prasības ietvaros, kas ir vērsta pret iespējami nepilnīgiem pasākumiem, nevis ceļot iebildi, ja valsts tiesā iesniegtā prasība attiecas uz aktiem, kuri ir pieņemti, izpildot minētos pasākumus, ir jāprecizē, kā ģenerālvokāts to ir norādījis secinājumu 126.–128. punktā, ka Tiesas judikatūrā nav veikta šāda nošķiršana un ka šī saglabāšana, ko veic Tiesa, ir iespējama gan viena, gan otra tiesību aizsardzības līdzekļa ietvaros.
- 86 Šajā gadījumā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka, lai gan 2014. gada 4. aprīļa *Decreet betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtsscolleges* (Dekrēts par dažu Flandrijas administratīvo tiesu organizāciju un tiesvedību) (*Belgisch Staatsblad*, 2014. gada 1. oktobris, 77620. lpp.) neļauj iesniedzējtiesai īslaicīgi saglabāt rīkojuma un 2006. gada apkārtraksta sekas, Beļģijas Konstitūcijā, kas ir interpretēta valsts judikatūrā, savukārt tiesai ir atzītas tiesības nepiemērot šādus valsts tiesību aktus, ja tie neatbilst hierarhiski augstāka spēka tiesību normām. Runājot par 2016. gada 30. novembra atļaujas sekām, Dekrēta par dažu Flandrijas administratīvo tiesu organizāciju un tiesvedību 36. panta 1. un 2. punktā iesniedzējtiesai ir paredzētas tiesības tās īslaicīgi saglabāt, pat ja tā ir pieņemta atbilstoši valsts tiesību aktiem, kas ir pretrunā Savienības tiesībām.
- 87 Šajā ziņā ir svarīgi norādīt, ka no Tiesai iesniegtajiem lietās materiāliem izriet, ka vēja parka projekts nešķiet pabeigts vai pat šķiet, ka tā īstenošana nav uzsākta.
- 88 Ja izrādītos, ka vēja parka projekta īstenošana nav uzsākta, 2016. gada 30. novembra atļaujas seku saglabāšana laikposmā, kad tiek veikts rīkojumā un 2006. gada apkārtrakstā paredzētais ietekmes uz vidi novērtējums, katrā ziņā nešķiet vajadzīga (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2017. gada 26. jūlijs, *Comune di Corridonia* u.c., C-196/16 un C-197/16, EU:C:2017:589, 43. punkts, kā arī 2018. gada 28. februāris, *Comune di Castellbellino*, C-117/17, EU:C:2018:129, 30. punkts). Tādējādi iesniedzējtiesai būtu jāanulē atļauja, kas ir pieņemta, pamatojoties uz “plānu” vai “programmu”, kura ir pieņemta, neievērojot pienākumu veikt ietekmes uz vidi novērtējumu (pēc analogijas skat. spriedumu, 2012. gada 28. februāris, *Inter-Environnement Wallonie un Terre wallonne*, C-41/11, EU:C:2012:103, 46. punkts).
- 89 Šādai atcelšanai saskaņā ar šī sprieduma 83. punktā atgādinātajiem principiem būtu jānotiek arī tad, ja izrādītos, ka vēja parka projekta īstenošana ir sākusies vai pat pabeigta.
- 90 Tādējādi tika nospriests, pirmkārt, ka, ņemot vērā ar vides aizsardzību saistīta primāra apsvēruma esamību, valsts tiesai izņēmuma kārtā var ļaut izmantot valsts tiesisko regulējumu, kurā tā ir pilnvarota saglabāt atsevišķas tāda valsts tiesību akta sekas, kura pieņemšanas procedūra nav atbildusi Direktīvai 2001/42, piemēram, šī sprieduma 86. punktā paredzētā, ja pastāv risks, ka šī tiesību akta atcelšana radīs juridisku vakuumu, kas nav saderīgs ar attiecīgās dalībvalsts pienākumu veikt cita Savienības tiesību akta, kurš paredz vides aizsardzību, piemēram, Padomes Direktīvas 91/676/EEK (1991. gada 12. decembris) attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti (OV 1991, L 375, 1. lpp.), transponēšanas pasākumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 28. februāris, *Inter-Environnement Wallonie un Terre wallonne*, C-41/11, EU:C:2012:103, 56. un 63. punkts).
- 91 Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka rīkojums un 2006. gada apkārtraksts sekmē Direktīvas 2009/28 par elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamiem energoresursiem mērķu īstenošanu. Pat ja šādu ražošanu nosaka ar vides aizsardzību saistīti apsvērumi un tā ir Savienības galvenais mērķis enerģētikas jomā,

jebkādi traucējumi tās attīstībā dalībvalsts teritorijā, piemēram, šķērslis, kāds var izrietēt no pilsētplānošanas atļaujas anulēšanas elektrības ražotājam un piegādātājam ierobežota skaita vējturbīnu būvniecībai, nevar būt pietiekami, lai vispārīgi apdraudētu minētās direktīvas īstenošanu šajā teritorijā.

- 92 Otrkārt, 2019. gada 29. jūlija sprieduma *Inter-Environnement Wallonie un Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622) 179. punktā Tiesa atzina, ka attiecīgās dalībvalsts energoapgādes drošība arī ir primārs apsvērums. Vienlaikus tā tomēr precizēja, ka apsvērumi saistībā ar energoapgādes drošību var pamatot tādu valsts pasākumu seku saglabāšanu, kas ir veikti, neievērojot no Savienības tiesībām izrietošos pienākumus, tikai tad, ja šo pasākumu seku atcelšanas vai apturēšanas gadījumā pastāv reāli un būtiski attiecīgās dalībvalsts elektroapgādes pārtraukšanas draudi, kurus nevarētu novērst ar citiem līdzekļiem un alternatīvām iekšējā tirgū.
- 93 Kā Komisija to norādīja tiesas sēdē Tiesā un kā ģenerāladvokāts to ir uzsvēris secinājumā 132. punktā, nav skaidrs, vai ierobežota skaita vējturbīnu darbības izbeigšana var būtiski ietekmēt energoapgādi visā attiecīgajā dalībvalstī.
- 94 Katrā ziņā iespējama šo tiesību aktu seku saglabāšana laikā var attiekties tikai uz laikposmu, kas ir absolūti nepieciešams, lai novērstu konstatēto prettiesiskumu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 28. februāris, *Inter-Environnement Wallonie un Terre wallonne*, C-41/11, EU:C:2012:103, 62. punkts, kā arī 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie un Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen*, C-411/17, EU:C:2019:622, 181. punkts).
- 95 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, uz otrā jautājuma h) un i) daļu ir jāatbild, ka, lai gan tad, ja šķiet, ka ietekmes uz vidi novērtējums Direktīvas 2001/42 izpratnē būtu bijis jāveic pirms tā rīkojuma un apkārtraksta pieņemšanas, ar kuriem ir pamatota atļauja, kas attiecas uz valsts tiesā apstrīdēto vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju, līdz ar to šie akti un atļauja nav saderīgi ar Savienības tiesībām, šī tiesa minēto aktu un atļaujas sekas var saglabāt tikai tad, ja valsts tiesības tai to ļauj tajā izskatāmā strīda ietvaros, un gadījumā, ja minētās atļaujas anulēšana varētu būtiski ietekmēt energoapgādi visā attiecīgajā dalībvalstī, un tikai laikposmā, kas ir absolūti nepieciešams, lai novērstu šo prettiesiskumu. Attiecīgā gadījumā iesniedzējtiesai ir jāveic šis novērtējums pamatlietā.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 96 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/42/EK (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu 2. panta a) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdzienā “plāni un programmas” ietilpst rīkojums un apkārtraksts, kurus ir pieņēmusi kādas dalībvalsts federālās vienības valdība un kuros abos ir ietverti dažādi noteikumi par vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju.
- 2) Direktīvas 2001/42 3. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka rīkojums un apkārtraksts, kuros abos ir ietverti dažādi noteikumi par vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju, tostarp pasākumi, kas attiecas uz aizēnojumu, drošību, kā arī trokšņa standartiem, ir plāni un programmas, attiecībā uz kuriem saskaņā ar šo tiesību normu ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

- 3) Ja šķiet, ka ietekmes uz vidi novērtējums Direktīvas 2001/42 izpratnē būtu bijis jāveic pirms tā rīkojuma un apkārtraksta pieņemšanas, ar kuriem ir pamatota atļauja, kas attiecas uz valsts tiesā apstrīdēto vējturbīnu uzstādīšanu un ekspluatāciju, līdz ar to šie akti un atļauja nav saderīgi ar Savienības tiesībām, šī tiesa minēto aktu un atļaujas sekas var saglabāt tikai tad, ja valsts tiesības tai to ļauj tajā izskatāmā strīda ietvaros, un gadījumā, ja minētās atļaujas anulēšana varētu būtiski ietekmēt energoapgādi visā attiecīgajā dalībvalstī, un tikai laikposmā, kas ir absolūti nepieciešams, lai novērstu šo prettiesiskumu. Attiecīgā gadījumā iesniedzējtiesai ir jāveic šis novērtējums pamatlietā.

[Paraksti]